

ZUZANA VERNEROVÁ: RURÁLNÍ A URBÁNNÍ KULTURA V RÁMCI SUBURBANIZACE A TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE DIPLOMOVÁ PRÁCE POSUDEK OPONENTA

Téma suburbanizace je u nás v posledním desetiletí hojně diskutováno, kvalitní odborné literatury ovšem mnoho nepřibývá. Diplomantka při výběru tématu vhodně spojila problematiku geneze suburbanizace v kontextu vývoje vztahu ke krajině s pohledem do budoucnosti. Soustředila se přitom přímo na ty, jejichž potřeby a preference aktuálně rozhodují a budou rozhodovat o budoucích trendech městského a příměstského bydlení, tedy populaci do 35 let, a vhodně problém zaostřila v ideální typ bydlení. Práci tak tvoří jednak základní teoretické a kulturněhistorické vymezení tématu, jednak *Případová studie ideál bydlení u mladých lidí*.

Velmi oceňuji, že se diplomantka zamyslela nad genezí dnešních procesů a problém sleduje už od urbanizace 19. století. Respektuji, že nejde o práci historickou, přesto ale musím k pasážím práce, kde se sleduje vývoj vybraných jevů, vznést několik kritických připomínek: Diplomantka se dopouští chyby, s níž už jsem se za léta své učitelské praxe setkal mnohokrát: Základní dílo Jiřího Hrůzy *Teorie města* (Praha : NČSAV, 1965) používá jako dějiny urbanismu, ač jde o dějiny urbanistické teorie. Problémem samozřejmě je, že v češtině dosud nemáme systematické dějiny urbanismu, nicméně kvalitní literatura k probíraným tématům nechybí. Namátkou: Myšlenku zahradních měst a její naplňování přehledně zpracoval sám Jiří Hrůza ve své poslední knize (HRŮZA, Jiří. *Stavitelé měst*. Praha : Agora, 2011. ISBN 978-80-86820-08-8, s.91-98), cenné studie Rostislava Šváchy k problému obsahuje časově poslední svazek řady *Slavné vily* (ŠVÁCHA, Rostislav a kol. *Slavné vily Středočeského kraje*. Praha : Foibos, 2010. ISBN 978-80-87073-22-3). Na s. 13 se pak například v pražském prostředí nerozlišuje mezi skutečným zahradním městem, projektovaným pod vlivem díla Ebenezer Howarda *Garden Cities of To-Morrow* (Ořechovka) a pouhými, řečeno dobovým termínem, obytnými koloniemi, tedy čtvrtěmi rodinných domků, kde hlavní myšlenkou je maximální využití stavebních pozemků.

Nejsem plně přesvědčen, že dvě díla, byť vynikající, mohou plnit funkci, kterou jim diplomantka svěřila, zbavena svého kontextu. Práce Emanuela Hrušky *Krajina a její soudobá urbanizace* stojí na konci jedné fáze myšlenkového vývoje svého autora a na konci nosné vývojové linie české teorie architektury 40. let minulého století. Také *Obytná krajina* Ladislava Žáka nevznikla mimo kontext, k jehož poznání máme kromě jiných k dispozici výbornou antologii *Žákových textů* se studií jeho editorky Dity Dvořákové (ŽÁK, Ladislav. *Byt a krajina*. Ed. Dvořáková, Dita. Praha : Arbor vitae, 2006. ISBN 80-86300-78-1).

Drobná poznámka k dalšímu pokračování, jež rozhodně doporučuji: Při mezioborové práci je nezbytné respektovat význam kategorií a pojmů jednotlivých oborů. Například hodnotící užití axiologicky neutrální kategorie *estetična* na s. 15 tuto zásadu nerespektuje a výsledkem je tvrzení minimálně nepravdivé: „*Autor považuje obytnost krajiny za základní předpoklad jejího estetična, dobrého fungování.*“

Drobné korekce k bibliografii: Hrůzovo dílo, vydané v roce 1965, se jmenuje *Teorie města*, nikoliv *Teorie měst*, a vydalo je Nakladatelství Československé akademie věd, nikoliv nakladatelství Československé Akademie Věd. Sborník *Krajina jako kulturní prostor* vydalo Studio JB, jehož majitel se opravdu jmenuje Bárta, ale nikoliv Jan, ale Jaroslav, jak autorka v jiných odkazech uvádí správně. Dílo Ladislava Žáka společně vydaly S. V. U. Mánes a nakladatelství Svoboda. Tento údaj obsahuje jen odkaz na celek knihy, nikoliv odkaz na Teigovu *Předmluvu o architektuře a přírodě*, v němž chybí také stránkový rozsah (s. 7-21).

K bibliografii ale musím uplatnit jednu připomínku zásadnějšího charakteru, související s již uvedenými výtkami: Konstatoval jsem v úvodu posudku nedostatek kvalitní literatury k tématu. Není to ale takový úhor, jak by se mohlo zdát z položky *Zdroje* v předložené práci. Například vychází několik časopisů, které se problému věnují či věnovaly systematicky (*Urbanismus a územní rozvoj*) nebo alespoň s poměrně velkou frekvencí (*ERA21, Stavba, Architekt, Forum stavitelství a architektury*), a to jsem se omezil jen na časopisy z oboru územního plánování, urbanismu a architektury a neuvádím například *Sociologický časopis*. Podobně lze v seznamu použité literatury postrádat některé autory, kteří se u nás dlouhodobě problematikou suburbanizace zabývají. Například Miroslav Baše je zastoupen jen drobným spoluautorstvím, Luděk Sýkora chybí zcela. Prakticky vůbec není literaturou podložen výklad geneze suburbanizace. Totéž platí namátkou o výkladu specifického domácího fenoménu chatařství a chalupářství, jejichž vývoj tak diplomantka podává bez přihlídnutí k jejich socioekonomickým a kulturním kontextům, tedy poněkud zjednodušeně (s. 44).

Nedostatky v práci s literaturou sice občas vedou k jisté ahistoričnosti a drobným nepřesnostem, na přesvědčivosti teoretické části práce ale kupodivu mnoho neubírají. Je to až mírně paradoxní, prvočtenář by tak přesvědčivý text při pohledu na seznam použité literatury nečekal. Navíc je třeba konstatovat, že první kapitoly velmi dobře připravují rámec pro případovou studii. Přesvědčivost textu je dána samozřejmě především tím, jaké míry pochopení tématu se diplomantka dopracovala. Přitažlivý náboj dává studii také zainteresovanost autorky, která ale nikde nevede k subjektivismu.

Samotné empirické šetření vyznačuje několik podstatných pozitiv, za něž považuji především soustředění na mladší část populace, soustředění na ideál bydlení a soustředění na hodnocení suburbanizace a jejích důsledků respondenty. Dobře připravený, na 360 respondentech čistě provedený a korektně vyhodnocený výzkum nepřináší jen cenná zjištění k tématu, je zároveň cenný kritickým ověřením možností využití serveru vyplnto.cz a praktickou ukázkou výhod sociální sítě Facebook pro zís-

kávání respondentů. Zaměření na generace, které již částečně vyrostly ve zkoumaném prostředí, poskytlo také zprávu o vlivu tohoto prostředí. To, že se nepotvrdila hypotéza o netečnosti většiny mladých lidí k důsledkům suburbanizace pro krajinu a jako ideál bydlení se ukázalo bydlení městské ve spojení s vlastnictvím rekreačního objektu v přírodním prostředí dává, spolu s dalšími zjištěními, této zprávě optimistické vyznění.

Souhrnně tak mohu konstatovat, že předložená práce představuje kulturologickou studii podstatného aktuálního tématu, velmi dobře zpracovanou především v empirické části. Text vyznačuje přehledná struktura, logická výstavba a solidní jazyková kultura. Diplomovou práci Zuzany Vernerové *Rurální a urbánní kultura v rámci suburbanizace a trvale udržitelného rozvoje* proto **doporučuji k obhajobě.**

Navrhovaná klasifikace: *velmi dobře.*

Námět do rozpravy v rámci obhajoby: Respektuji, že výzkum byl zaměřen na hmotné prostředí, byl bych ale rád, kdyby diplomantka svá zjištění stručně doplnila odpovědí na následující otázky: Dají se vysledovat změny v sociálním prostředí sídel, která vyznačují zkoumaný segment populace, tedy mladé lidi do 35 let? A pokud ano, jak souvisejí se vztahem k hmotnému prostředí?

V Praze 2. června 2012

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.